

Tartalom

Előszó	2
Mit és miért?	5
Az ötlet - A projekt - A célok kitűzése	
Kikkel?	9
A csoport létrehozása, résztvevők bevonása	
Hogyan?	11
A csoportszabályok létrehozása, a munkamódszer kialakítása	
Mikor?	13
Az ütemterv	
Miből? Mivel?	15
Költségvetés és forrásteremtés	
Amit semmiképpen sem szabad elfelejteni...	19
A megünneplés	
Az értékelés	
A továbblépés	
Gyakorlatok	22
Ötletből: projekt	22
Kell egy csapat!	25
Csoportszabályok és a csapatmunka alapjai	27
Együtt dolgozunk	30
Forrásteremtés	34
Sikerült! De mi is?	36
Óravázlatok	39
Csapatépítés	39
Feldolgozó óra	43
Szómagyarázat	47
A DIA	52

Előszó

Az utóbbi időben mindenki mindig projektekről beszél. Projekt egy családi kirándulás, egy iskolai rendezvény, de projekt a munkahelyi feladatok sora, és a beadandó pályázat is. Van, aki magyarul írja, van, aki az angolos formát kedveli, de az biztos, hogy ezt a szót ma már mindenki ismeri. Ez viszont nem jelenti azt, hogy érti is. Voltam olyan tanárképzésen, ahol középiskolai tanárok jelentették ki, hogy irtóznak ettől a szótól, és beszéltem olyan fiatalokkal, akik pontosan és megfelelően tudták a jelentését, hiszen maguk is projekteken dolgoztak. Az iskolában sajnos még nagyon kevés lehetőséget kapnak a diákok valódi projektek megvalósítására, miközben tudjuk, hogy az életben való boldoguláshoz szükséges készségeket tapasztalati tanulás útján lehet csak elsajátítani.

Krémer Balázs egy elemző tanulmányában¹ valóságos projektkórságról beszél, és valóban érdemes elgondolkodni azon, hogy a jelenlegi pályázati rendszerben hol van a projektek helye. A mi szempontunkból most csak és kizárólag az önkéntes közösségi projektekhez kívánunk útmutatást adni.

Önkéntes közösségi projektnek nevezzük azt a folyamatot, amelyben a résztvevők önszántukból, anyagi ellenszolgáltatás nélkül vesznek részt annak érdekében, hogy iskolájukban, lakó- vagy munkahelyükön, vagy egy tetszőlegesen kiválasztott közösségben tegyenek valamit a köz javára, oldjanak meg egy problémát, vagy egyszerűen csak szebbé, jobbá tegyék azt.

Ilyen projekteken ma Magyarországon több tízezer vesznek részt, ezzel több százezer hasznos munkaórát biztosítva rászoruló közösségek javára. Csakhogy a média és a közvélemény ezt nem tekinti olyan fontos információnak, mint a botrányokat, ezért nem nagyon hallunk

---

¹ Krémer Balázs: A projekt-kórságról, avagy a tanoda-szindróma, *Educatio*, 2008/IV. szám, TÁMOGATÓ PROGRAMOK tematikus szám

ilyenekről. Iskolások, középiskolások, nagyvállalatok dolgozói, civil és egyházi szervezetek önkéntesei, valamint egyszerű, jó szándékú állampolgárok szerveznek ruha- és élelmiszergyűjtéseket, korrepetálnak nehézsorsú gyerekeket, segédkeznek tájházak, közintézmények, játszóterek felújításánál, az árvízi gátakon, beteggondozásban, tartósan kórházi kezelés alatt álló gyerekek felvidításában, erdők, patak- és folyómedrek megtisztításában, és hosszasan sorolhatnánk azokat a tevékenységeket, amelyek önkéntesek nélkül nem valósulnának meg.

A világ számos országában az önkéntességnek nagy presztízse van, része a középiskolai és az egyetemi képzésnek, a felvételin plusz pontot ér, állásinterjúnál beszámítják, és általában elmondható, hogy a mindennapi élet szerves és természetes része.

Hogy miért teszik ezt tömegesen sok országban, mint például az USA-ban, de itthon is? Először is azért, mert segíteni, másokért önzetlenül tenni jó. Aztán például azért, mert az önkéntes projektek megvalósítása közben rengeteget lehet tanulni, új barátokra lehet szert tenni, és nem utolsósorban tapasztalati úton lehet olyan tudásokat és készségeket elsajátítani és fejleszteni, amelyeket iskolapadban vagy könyvtárban űlve biztosan nem. És persze a közösségi részvétel izgalmas dolog, rengeteg meglepetést és örömforrást rejt magában. Tessék kipróbálni! Megéri. Íme néhány mondat azoktól a fiataloktól, akik már belekóstoltak:

Még optimistább lettem, és rájöttem, hogy képes vagyok nagy felelősséggel a vállamon megoldani feladatokat. Úgy érzem, belekóstoltam az igazi életbe.

Az önkéntes projekt segített abban, hogy céltudatosabb legyek. Igazi csapat a klubunk és igazi barátokra leltem.

Jobban tudom kezelni a problémáimat, jobb embernek érzem magam, magabiztosabb vagyok. Ezek kihatnak az életemre és a jövőmre.

A közös programok összehozták az embereket. Olyan személyekkel is kapcsolatot alakítottam ki, akikkel másképp nem tudtam volna kapcsolatba kerülni.

Ez a kiadvány elsősorban azoknak kíván segítséget nyújtani, akik rászánták magukat a cselekvésre, de vannak még kérdéseik.

Az alapkérdések nagyon egyszerűek: kik, mit, miért és hogyan, hol és mikor kívánnak megvalósítani. Az itt következő rövid és gyakorlatközpontú fejezetekben ezekre a kérdésekre adunk válaszokat. Azt mindenesetre előre kell bocsátanunk, hogy válaszokból, megoldásokból is sokféle van. Itt mi a legkézenfekvőbbekre hagyatkozunk, de az életben a fiatalok mindig sokkal kreatívabbak és ügyesebbek, mint azt bárki gondolná. Az itt felsorolt példák és ötletek mind valós gyakorlati tapasztalatokon alapulnak.

Galambos Rita

Mit és miért?

Az ötlet - A projekt - A célok kitűzése

Miért jutna eszébe egy mai fiatalnak, hogy szabad idejében önkéntesen közösségi tevékenységet végezzen, még hozzá anyagi ellenszolgáltatás nélkül? „Megbolondultál?” – kérdezik sokan, miközben elfelejtik, hogy számos esetben tettek már ők is hasonlót, csak nem tartották különleges dolognak. Tették, mert úgy alakult.

Nézzünk pár esetet:

A. településen a fiatalok úgy gondolják, hogy kellene egy hely, ahol időnként együtt lehetnének, és az egyetlen úgynevezett közösségi hely a kocsmá. Van a településen játszótér, de rozoga, veszélyes játékokkal, nem túl esztétikus kivitelben. Mi lenne, ha...?

B. településen át kell költöztetni az állatmenhelyet a város egyik pontjáról a másikra. Erre nincs a menhelynek elég dolgozója, ezért megkeresik a helyi iskolát, segítenének-e. Az egyik osztály boldogan vállalja.

C. településen a nagy hírű gimnázium parkja teljesen tönkrement, szemetes, elhanyagolt, nem ékessége már a településnek. Egy gimnazista csoport elhatározza, hogy szép lassan nekiáll. A biológianár vállalja, hogy tanórán visszatelepítik az őshonos növényeket. Egy fűrő-faragó mester visszaállítja a híres Szerelmesek padját. Egy osztály lemossa a szobrokat, egy másik lefesti a graffitivel elcsúfított tornaterem falát. Közben egyre többen csatlakoznak hozzájuk, hiszen másoknak is fontos a környezet. Fél év alatt megújul a park, az önkormányzat is beszáll.

Ezek mind (azóta) már sikeresen megvalósult projektek, amiket fiatalok kezdeményeztek.

Hogyan is csinálták?

1. Néhány nyitott szemmel járó fiatal észlelt egy hiányt vagy problémát: rozoga játszótér, kevés munkatárs, lepusztult park. Ezek a problémák valamilyen hatással voltak az ő saját életükre is.
2. Úgy gondolták, ezen ők is tudnak változtatni, nem kell másokra: felnőttekre, önkormányzatra, az államra, a gondviselésre várni.
3. Gyűjtöttek maguk köré néhány barátot, ismerőst, akikkel megosztották az elképzeléseiket.
4. Jókat vitatkoztak, ütköztették álláspontjaikat, megoldási javaslataikat.
5. Egy adott ponton elkezdték a megvalósítást. Kiosztották a feladatokat.
6. Az első apró sikerek után többen csatlakoztak hozzájuk vagy segítséget ajánlottak.
7. Közben folyamatosan kézben tartották a folyamatokat, nem adták fel, ha nehézségekbe ütköztek, a kihívások inkább további munkára és gondolkodásra sarkallták őket.

Hogyan tudtok tehát Ti magatok elindítani egy közhasznú önkéntes projektet?

Az alapok:

- Láss, ne csak nézz!
- Járjatok két lábbal a földön, a realitásokat figyelembe véve!
- Realitásérzékkel álmodozzatok!
- Legyetek tisztában saját és csoportotok képességeivel, lehetőségeivel!
- Mindig az egyszerű megoldást válasszátok!
- Járjatok nyitott szemmel, és vegyetek észre olyan problémákat, hiányokat, amik hatással vannak a ti közösségetek vagy a számotokra fontos emberek életére!
- Kisebb körben beszéljétek ezekről a problémákról, járjátok körbe a megoldási lehetőségeket!
- Zárjátok ki azokat az ötleteket, amik túl nagy erőfeszítést igényelnének, más szóval irreálisak!

Projektötletek

Ø Környezeti, környezetvédelmi, egészségtudatosságot erősítő projektek:

- a település melletti erdő rész megtisztítása
- a település patakpartjának megtisztítása
- a szelektív szeméthyűjtés népszerűsítése és segítése a településen
- virágok, fák ültetése
- egy játszótér rendbetétele
- egy bringázás melletti kampány.

Ø Szociális- vagy rászorulókat támogató projektek:

- programok (kirándulás, kulturális program, játszóház, sportesemény, stb.) szervezése fogyatékkal élő vagy hátrányos helyzetű gyerekek számára
- sportesemény szervezése (vagy azon való részvétel) gyengénlátók és fogyatékkal élők számára
- ruhagyűjtés és -osztás rászorulóknak számára
- élelemgyűjtés és -osztás hajléktalanok számára
- programok szervezése idősek otthonában élők számára

Ø Kulturális projektek:

- a település hírlevelének összeállítása, sokszorosítása, a közösséghez való eljuttatása
- a helyi kórus vagy tánccsoport fellépéseinek megszervezése
- tehetségkutató verseny szervezése, népszerűsítése
- dokumentumfilm készítése a településről vagy egy érdekes emberről vagy fiatalok számára izgalmas témáról
- fotópályázat megszervezése, népszerűsítése.

Ø Iskolai projektek:

- az iskola udvarának rendbetétele
- növények, fák ültetése, gondozása az iskola udvarán és környékén
- az iskola kerítésének lefestése
- graffitik eltávolítása
- az iskola ablakainak megtisztítása

- a szelektív hulladékgyűjtés megszervezése, népszerűsítése
- veszélyes hulladékok gyűjtésének megszervezése, népszerűsítése
- iskolai újság szerkesztése, terjesztése
- karácsonyi koncert szervezése az iskola hangszeren játszó diákjai közreműködésével, karácsonyi teadélután szervezése a közönség számára
- jótékony koncert szervezése árvíz-károsultak vagy más rászorulóknak javára, az adományok eljuttatása.

Néhány módszertani ötlet arra, hogyan válasszatok projektet (az ide vonatkozó játékokat és egyéb ötleteket a következő egységben találjátok):

- ötletroham
- kerekasztal beszélgetés
- kiscsoportos megbeszélés, ami után minden csoport beszámol a nagyobb csoportnak
- disputa.

Kikkel?

A csoport létrehozása, résztvevők bevonása

Hogyan áll össze egy önkéntes csoport? Kik a tagjai? Hogyan lehet tagokat, résztvevőket, segítőköt toborozni?

Nem kell túl összetett dolgokra gondolni! Amint egy társaság elkezd törni a fejét egy ötleten, valahogy elkezdenek érdeklődni az emberek. Mindenki vágyik izgalmas és felelősségteljes feladatokra. Sok emberben megvan a jószándék, csak a mozgató közösséget nem találja, úgyhogy sokszor elég „csak” beszélgetni, többeknek megemlíteni a tervet, az ötleteket, tanácsokat kérni.

Az önkéntes csoport tagjai között gyorsan kialakul egy természetes munkamegosztás, hiszen vannak irányító, végrehajtó, agyaló, szervező, stb. típusú emberek, és valahogy mindig megtalálják a nekik megfelelő helyet az adott csoportban.

Kikre lehet számítani egy közösségi projekt megvalósítása során?

- barátokra, ismerősökre
- iskolatársakra
- rokonokra
- szomszédokra
- civil szervezetekre
- egyházi szervezetekre
- helyi vállalatok, vállalkozások dolgozóira
- az önkormányzatra
- a média képviselőire.

Hogyan lehet őket bevonni?

- plakátokkal
- személyes megkereséssel
- tájékoztató esemény szervezésével
- helyi rádió, tv, hírlevél, újság útján
- figyelemfelkeltő kampánnyal.

Ami működik:

- Mindenkinek van baráti és ismeretségi köre. Ahogy elkezd forogni egy érdekes téma, elkezdenek érdeklődni és bekapcsolódni az emberek.
- Mindenki szereti, ha megkérdezik a véleményét és azt meg is hallgatják, ezért bátran kérjétek tanácsot fiataloktól, idősebbektől.
- Az emberek általában szeretnek segíteni, kicsit fontoskodni, ezért szívesen kapcsolódnak be olyan értelmes tevékenységekbe, amiket hasznosnak, érdekesnek találnak. Állítsatok össze egy pár mondatos ismertetőt és érvrendszert arról, hogy miért érdemes bekapcsolódni.
- Van, aki részfeladatokat szeret megoldani, és van, aki szereti az egész folyamatot átlátni. A jó irányító el tudja dönteni, hogy kinek milyen feladat a megfelelő. Ennek érdekében érdemes úgy elosztani a feladatokat, hogy mindenki megtalálja benne a maga helyét, a képességeinek, egyéni céljainak megfelelő feladatait.

Amit érdemes elkerülni:

- Nem érdemes titkolózni, kisajátítani az információkat. Minél több releváns információt osztotok meg a környezetetekkel, annál több esély van arra, hogy nem szigetelődtek el.
- Nem ajánlatos „csicskáztatni”, vagyis kifejezetten nehezen kivitelezhető, húzós feladatokat adni ugyanazoknak a személyeknek! Fontos, hogy mindenki megtalálja a helyét a projektben, hogy mindenkinek legyen sikerélménye.

Hogyan?

A csoportszabályok létrehozása, a munkamódszer kialakítása

Minden emberi csoport csak akkor tud hatékonyan működni, ha:

- érthetőek és követhetőek (betarthatóak) a szabályok,
- világosak a kitűzött és elérendő célok,
- egyetértés van a munkamódszereket illetően,
- minden csoporttagnak világos a szerepe,
- van választott vezető, akit a csoport elfogad,
- van helye és tere az építő kritikának,
- a konfliktusok kezelésekor a pozitív gondolkodás, a probléma hatékony megoldására való törekvés, a bizalom és a másik személyi tisztelete az irányadó,
- elfogadó a légkör.

Mindez természetesen igaz az önkéntes tevékenységet végző csoportra is, ám csak úgy tud teljesülni, ha a csoport tagjai elfogadják az alapelveket, a csoportszabályokat. Pusztán tekintélyelv alapján önkéntes csoport nem tud működni, hiszen mindenki saját akaratából csatlakozott, nincs külső kényszerítő erő.

Ezért ajánlatos minden résztvevővel tisztázni ezeket az elveket és szabályokat, akár írásos változatukat alá is íratni mindenkivel, ezzel elismerve, hogy tudomásul vették és elfogadták azokat.

A csoportszabályok létrehozása időigényes feladat. Komoly vezetést, némi felkészültséget igényel, hiszen mindenkinek van elképzelése a hatékony működésről, de ez nem feltétlenül jelenti azt, hogy egyetértés is van. A folyamatra tehát időt kell szánni.

Egy lehetséges forgatókönyv a csoportszabályok létrehozására:

- A résztvevők ismerjék és tanulják meg egymás nevét, szerezzenek egymásról néhány olyan információt, ami segíteni fogja őket abban, hogy együtt tudjanak dolgozni, bizalommal lehessenek egymás iránt.
- A csoportvezető(k) kérdezze(ék) meg, hogy ki milyen szabályokat állítana fel arra alapozva, hogy milyen rendszerben érezné jól vagy rosszul magát. Az eredményeket írják fel csomagolópapírra és tegyék ki a falra.
- Az így létrejött két listát beszéljék meg közösen.
- Válasszák ki azokat a szabályokat, amelyek tekintetében mindenki egyet tud érteni. Itt nem érdemes szavazni, sokkal inkább a megegyezés, egymás meggyőzése a cél.
- A következő szabályok mindenképpen szerepeljenek a listán. Ha a résztvevők nem javasolták őket, akkor ezt tegye meg a csoportvezető:
  - ü Pontosan érkezünk a csoport-összejövetelekre.
  - ü Mindenkit megillet a tisztelet. Nem alázzuk meg, nem sértjük meg a másikat.
  - ü Az elvállalt feladatokat időre és legjobb tudásunk szerint végezzük el, akadályoztatás esetén átruházzuk valaki másra.
  - ü Mindenki igyekszik hozzájárulni a projekt sikeréhez.
  - ü ....

Mikor? Az ütemterv

A jó tervezés a siker egyik kulcsa. Sokan azzal hátrítják el ezt a feladatot, hogy volt, amikor tervezés nélkül is sikerült valami, de valójában az csak a véletlen műve lehetett. Egy összetettebb feladatsort nem lehet a véletlenre bízni, hiszen sok részletnek kell illeszkednie, sok résztvevő munkáját kell összehangolni.

Ez a munkafázis ugyanúgy kihagyhatatlan, mint bármelyik másik.

A tervezéshez nagyfokú előrelátás kell. Nem lehet csak a mára gondolni, a projekt teljes ívét át kell látni.

Az ütemtervek és feladattervek sok szervezet, osztályterem falán, nagy csomagolópapírokon láthatók, színes filccel (jól látható módon). Ez azért hasznos, mert bárki láthatja, hogy kinek mikor mi a dolga, tehát ha valaki kiesik a sorból, akkor könnyű átvenni a feladatait. Amúgy esztétikusak is tudnak lenni ezek a táblázatok, szép kivitelben kifejezetten jól is mutatnak.

A tervezésnek több módját alkalmazzák a fiatalok a projektek tervezése során, lássunk néhányat:

Az egyszerű feladattábla/ütemterv

Az ilyen fajta táblázat előnye, hogy egyidejűleg ábrázolja a tevékenységet, a határidőt, a felelőst és a legfontosabb megjegyzéseket. Hátránya, hogy túl sok feladat és hosszabb projekt időtartam esetén nagyon bonyolulttá válik, de az önkéntes projektek maximális időtartama általában 6 hónap, ezért javasoljuk, hogy ezt a megoldást válasszátok.

Feladat	Határidő	Felelős	Megjegyzés

Gantt-diagram (folyamatábra)

Az előzőhöz képest a Gantt-diagram egyszerűbb, de szemléletesebb. Jobban látszik, hogy milyen időtartamú a feladat, nem csak a határidőt jelöli ki.

Tetszés szerint alakítható, tehát tovább bontható hetekre, sőt rövidebb projekteknél napokra is. Itt most példaképpen egy átlagos projekt feladatait soroltuk fel, de adódhatnak természetesen más feladatok is. Az oszlopok a hónapokat jelképezik. A tervezésnél az adott feladathoz rendelt hónapok mezőit jelöljük X-szel.

	01.	02.	03.	04.	05.	06.	07.	08.
A csapat felállítása								
Szervezés								
A felszerelések megszerzése								
Támogatók megkeresése								
Költségvetés összeállítása								
A sajtó megkeresése								
Résztvevők toborzása								
Önkéntesek felkészítése								
A program megvalósítása								
Elszámolás								
Beszámoló elkészítése								
Értékelés, feldolgozás								
Következő lépés kitalálása								

Az ütemterv létrehozása még nem garancia; a követésére és betartatására is figyelni kell, feltétlenül legyen ennek is felelőse! Lehet ez a csoport vezetője/koordinátora, de lehet egy erre kijelölt személy is.

Az ütemterv a projekt legelején készül, ám sok előre be nem tervezhető esemény következhet be, ami változtat az eredeti elképzeléseken. Fontos itt is a rugalmasság, hogy ne ragaszkodjunk túl mereven az eredeti elképzelésekhez akkor, ha az élet azokat felülírja.

Miből? Mivel?

Költségvetés és forrásteremtés

A tapasztalat azt mutatja, hogy a költségvetés összeállítása szokta a legnagyobb gondot okozni, pedig ez is (csak) a józan ész alapján működik, mint a projektmegvalósítás többi folyamata. Nem kell hozzá más, mint a tervezett projekt alapos ismerete, a szükséges anyagok, eszközök, költségek reális felmérése, és ezek logikus rendbe való rendezése.

Természetesen érthető, ha bizonyos félelem övezi a pénzügyeket, hiszen nagy a felelősség.

Egy lehetséges táblázat költségvetés készítéséhez

Érdemes külön feltüntetni, hogy mely tételek állnak a rendelkezésünkre, melyeket lehet adományként megszerezni, és melyeket kell pénzben kifizetni.

Kategória	Mennyiség	Ár/darab	Összköltség	Lehetséges támogató
Felszerelés				
Kivitelezés				
Nyomtatás				
Másolás				
Reklám				
Szállítás				
Telefon				
Fax				
Bérleti díj				
Élelem				
Egyéb				

A költségvetés sincs kőbe vésve. Sok változáson megy keresztül annak függvényében, hogy mit sikerül adományként megszerezni, és miért kell végül is fizetni.

Már az elején el kell dönteni, hogy ki és milyen feltételekkel kezeli a pénzt. Érdemes olyan embert választani, akinek már van ezen a téren némi tapasztalata, pontos, megbízható, alapos.

Kisebb összegeket informális csoportok is gyűjthetnek, erre nem kell külön szervezetet létrehozni. Nagyobb összegek kezelése esetén érdemes megfontolni az együttműködést egy már bejegyzett szervezettel.

Amit meg kell fontolni:

- Kinek a bankszámláján gyűlik majd a pénz?
- Ki dönthet a kifizetésekről?
- Ki lesz a felelős az adományokért?
- Ki fog elszámolni az adományozóknak?
- Ki dönt a maradványpénzről?
- Stb.

Forrásteremtés – Támogatók, adományozók felkutatása:

Számtalan módon lehet támogatni egy önkéntes projektet. Nem kell feltétlenül (elsőre) pénzre gondolni, hiszen azt a legnehezebb megszerezni, bár az sem lehetetlen.

Sokszor többet segít pár doboz festék, ecsetek, kesztyűk, szemeteszsákok, papír, élelmiszer, ruhák, játékok, játszótéri felszerelések, stb.

Hogyan kezdjen neki a csoport a támogatók felkutatásának?

- Először érdemes eldönteni, hogy milyen típusú támogatást szeretnénk kapni: tárgyat, fizikai segítséget, pénzügyi, reklámt, stb.
- Ezután fel kell térképezni a lehetséges támogatókat. Érdemes körülnézni az ismeretségi körben. Mindig lehet olyan kapcsolatokra, ismeretségekre bukkanni, ahol el lehet indulni.

- Kik lehetnek támogatók? Barátok, ismerősök, ismerősök ismerősei, cégek, vállalkozások, civil szervezetek, önkormányzatok, médiumok, stb.
- A lehetséges támogatók viszont mind elfoglalt emberek, ezért kevés időt fognak ránk és az ügyre szánni. Érdemes egy rövid, maximum 1 oldalas projektleírást adni, illetve e-mailen elküldeni nekik, amiből könnyen megértik, miről van szó.
- Miért éri meg a támogatónak támogatni a projektet?
  - ü Mert fontosnak tartja az ügyet.
  - ü Mert örül, hogy a helyi fiatalok végre csinálnak valamit.
  - ü Mert fiatal korában ő maga is részt vett hasonló programokban.
  - ü Mert tudja, hogy egy kis segítség nagyot lendíthet a projekten.
  - ü Mert a neve szerepelni fog a támogatók listáján.
  - ü Mert azt gondolja, hogy így többen fognak vásárolni a boltjában.
  - ü Mert jó reklám lehetőségnek tartja.
- Szabad-e rögtön pénzt kérni? Nem igazán ajánlatos, hiszen egy projekt sikere elsősorban nem a rendelkezésre álló pénzkereten múlik. Érdemes a lehetséges támogatóval elbeszélgetni a célkitűzésekről, a fiatalok terveiről, arról, hogy a projekt hogyan fogja befolyásolni a település életét, fejlődését, stb. A támogató hadd döntse el maga, hogy mit tud és mit kíván tenni a projektért.
- Mit tegyünk elutasítás esetén? Semmiképpen sem szabad megsértődni. Sok esetben előfordul, hogy bár a beszélgetőpartner nem tud támogatást adni, de tud jó ötleteket adni, újabb kapcsolatokat felkeresni, stb. Tájékoztassuk a projekt további alakulásáról, hívjuk meg a központi eseményre (játsszótér átadás, sportesemény, stb.). Lehet, hogy a következő projektben már aktívabb lesz.
- Hogyan köszönjük meg a támogatást? Szóban (mindenképpen), és írásban is. Küldjünk egy kedves köszönőlevelet az érintettnek, amelyben számoljunk be a

támogatás felhasználásáról, a projekt sikeréről, küldjünk esetleg pár fotót, személyes beszámolót. Ha bármilyen média megjelenés várható, feltétlenül tegyünk említést a támogatókról.

- A forrásteremtés egy bevett módja a pályázat. Rengeteg lehetőség áll manapság rendelkezésre, csak szét kell nézni. Lásd például a következőket: www.nonprofit.hu, www.pafi.hu, www.mobilitas.hu, www.i-dia.org.
A pályázatokon való részvétel egyik feltétele, hogy a csoport bejegyzett szervezet (alapítvány vagy egyesület) legyen, tehát jogi személyiséggel rendelkezzen. Ha ez nem lehetséges, akkor érdemes olyan befogadó szervezetet keresni, amelyik hajlandó felvállalni a projekttel kapcsolatos plusz munkákat. Ennek az együttműködésnek is a kölcsönös bizalom és megbízhatóság az alapja.

Amit semmiképpen sem szabad elfelejteni...

A megünneplés

Ez talán a projekt legkellemesebb része, hiszen ekkor már nincs izgalom, feszültség, tét. Tudjuk, hogy a projekt sikeres volt még akkor is, ha voltak döccenők, összezördülések, kínos pillanatok. Fontos, hogy megadjuk a módját az ünneplésnek még a legszerényebb körülmények között is.

Hogyan lehet ünnepelni?

- A résztvevők kaphatnak oklevelet, jutalomkönyvet, jutalomtárgyat.
- Ha nagykorúakkal dolgoztunk, bonthatunk egy üveg pezsgőt, hozhatunk süteményt, és közben felidézhetjük a legkellemesebb pillanatokot pl. egy diavetítéssel, képek nézegetésével.
- Meghallgathatjuk közösen kedvenc dalunkat, számunkat, és utána felidézhetjük a szép pillanatokot.
- Megkérhetjük a résztvevőket, hogy írjanak mindenkinek egy-egy elismerő mondatot, és azt helyezték el az előre kikészített és nevekkal ellátott borítékokba.
- És még ezer módon, amit a résztvevők maguk is kitalálhatnak.

Mit tegyünk?

- Akárhogy is ünnepünk, ezt is jól ki kell találni, és kell felelőst választani, aki kiadja a feladatokat és kellő titoktartással képes mindezt megoldani, hogy azért meglepetés is maradjon. Általában a csoportvezető, koordinátor dolga az ünneplés kitalálása és megszervezése.
- Bármilyen nehézségeink is vetődtek fel a megvalósítás folyamán, merjünk önfeledten örülni, merjük kimondani az eredményeket, megdicsérni a résztvevőket.

És amit érdemes elkerülni:

- Itt ne térjünk ki a hibákra, problémákra!

- Ne elevenítsük fel a kellemetlen pillanatokot, legfeljebb humorral, és személyes él nélkül.
- Az esetleges kudarcokért, hibákért ne hibáztassunk senkit, hanem inkább azt nézzük, hogyan lehet ezeket a jövőben elkerülni.

Az értékelés

Akár a megünneplés előtt, akár közvetlenül utána kerítsünk sort a projekt értékelésére. Ez nagyon fontos több szempontból is: egyrészt a csoport tagjainak szükségük van visszajelzésre még akkor is, ha a megvalósítás közben számos alkalom nyílt erre; másrészt pedig fontos, hogy egészben lássák a folyamatot, és elrugaszkodva az apró részletektől lássák, hogy megvalósultak-e a kitzűzött célok.

Amire figyeljünk:

- Mindvégig tartsuk szem előtt az egész projekt eredményeit és a továbblépés lehetőségeit!
- A pozitív visszajelzésekkel kezdjük!
- Ha valakinek negatív visszajelzést kívánunk adni, azt nagyon óvatosan, finoman tegyük, és fontoljuk meg, hogy ezt nyilvánosan kívánjuk-e tenni!
- Adjunk mindenkinek lehetőséget a véleménynyilvánításra!
- Ne adjunk teret a személyeskedésnek, támadásoknak!
- Ha voltak is problémák a megvalósítás során, azokat soha ne „varrjuk személyek nyakába”, hanem próbáljuk meg elemezni az okokat!
- Mindig kerítsünk sort arra, hogy érzelmeiket is megoszthassák a résztvevők!

Az értékelés során a következő három kérdést érdemes körüljárni:

- Melyek voltak a projekt sikeres részei?
- Melyek voltak a kevésbé sikeres részek?
- A résztvevőknek milyen javaslataik lennének arra, hogy legközelebb elkerüljék ezeket a hibákat?

Hogyan történjen az értékelés: személyesen vagy írásban?

Az értékelés történhet személyesen és csoportban. Kis létszámú csoport esetén az egész történhet közösen. Nagy létszámú csoport esetén

értelmes kiscsoportokban kezdeni, majd az eredményeket megosztani a nagycsoporttal. Ha valamilyen okból a résztvevőket nem sikerül még egyszer összehozni, akkor történhet az értékelés írásban is, oly módon, hogy a csoport vezetője vagy koordinátora egy kedves levéllel mindenkinek elküldi a három kérdést, de a válaszokat csak ő kapja meg. Összesíti a válaszokat, majd egy rövid összefoglalót küld mindenkinek, természetesen nem említve, hogy melyik véleményt ki írta.

Tovább lépés, folytatás (Hogyan tovább?)

Minden projektértékelés során felvetődik a kérdés: hogyan tovább? Legyen-e tovább? Ez közös döntés tárgya kell, hogy legyen. Nem elégséges feltétel a projekt sikeressége, népszerűsége. Az is fontos szempont, hogy van-e valós igény a folytatásra, valamint, hogy van-e egy olyan csapat, amelyik el tudja kezdeni a munkát. Természetesen könnyebb a helyzet, ha az eredeti csapat együtt marad, vagy legalábbis egy része, akikkel már nem kell nulláról kezdeni.

A tovább lépés mérlegelése szempontjából elengedhetetlen az alapos értékelés, az eredmények és a kudarcok feltérképezése, valamint annak megvizsgálása, hogy az előző projekt kezdete és megvalósulása óta történt-e változás.

Példák:

A. településen az önkéntes projekt keretében a fiatalok kitararították a patakmedret, gondoskodtak az összegyűlt szemét szakszerű elszállítatásáról. A projektet lezáró értékelésen felvetődött, hogy ezt az akciót minden évben meg kellene szervezni a nyár elején, hogy felhívják a lakosság és a kirándulók figyelmét a természet megóvásának fontosságára.

B. középiskolában önkéntes projekt keretében újralfestették a kopott kerítést színes, vidám hangulatú festékekkel. Az értékelés közben felvetődött, hogy rengeteg tennivaló lenne még az iskolában, ami a súlyos pénzhiány miatt egyre elhanyagoltabb és igénytelenebb. Az első gondolat az volt, hogy rendbe kellene tenni az udvart, hogy alkalmassá váljon arra, hogy a diákok szünetben és tanítás után használhassák.

GYAKORLATOK

1. rész

Ötlemből: projekt

Ezek a gyakorlatok akkor lehetnek hasznosak, ha olyan csoporttal dolgozunk, akik első lépéseiket teszik meg a projektmenedzsment területén. Ajánljuk továbbá akkor is, ha a lelkes fiatalok közössége már megvan, de még hiányzik a közös projektötlet.

Segíthetek?

Idő: 30 perc

Eszköz: toll, papír

Létszám: 15-30 fő

1. Alkossunk négy kiscsoportot és osszunk ki 1-1 papírlapot, amelyeken az alábbi szituációk egyike található:
  - A baráti körötökben valaki beszámol arról, hogy egy sérült, bottal járó fiú költözött a szomszédjába. Az új lakók el vannak foglalva a lakás felújításával, és a fiú egész nap otthon ül, hiszen senkit nem ismer. Hogyan tudnátok segíteni neki?
  - A közeli játszótér, ahol esténként ti is szerettek beszélgetni, elhanyagolt, tele van szeméttel, senki sem tartja rendben. Már a kisgyermekes szülők sem szeretnek oda járni. Milyen módon tudnátok segíteni?
  - Az osztálytársatok kórházba került, és előre láthatólag hetekig fog hiányozni. A tanárai azt fontolgatják, hogy évet kellene ismételnie, hiszen szinte lehetetlen, hogy ennyi hiányzást pótoljon. Hogyan tudnátok segíteni neki?
  - Az egyik ismerős idős néni balesetet szenvedett, nem tudja elhagyni az otthonát. Nincs, aki otthon gondját viselje, gyermekei egy távoli városban dolgoznak. Hogyan tudnátok segíteni neki?
2. Kérjük meg a csoportokat, hogy dolgozzanak ki egy-egy megoldást a kapott szituációra, majd mutassák be az ötletüket a többieknek.

3. Hagyjuk, hogy a résztvevők visszajelzést adjanak egymás ötleteire vagy javaslataikkal kiegészítsék azokat.
4. A gyakorlat végeztével kezdeményezzünk beszélgetést a következő kérdésekről:
  - Előfordult-e már veled, hogy segítettél valakinek, vagy neked segítettek? Meséld el! Milyen érzéseket keltett benned az eset?
  - Mit jelent számodra az a kifejezés, hogy „önzetlenül segíteni”?
  - Szerinted azok, akik ellenszolgáltatás nélkül segítenek másoknak, miért teszik ezt?
  - Egyetértesz-e a következő állítással: Aki nem kér pénzt a munkájáért, azt kihasználják.

Megoldás-keresők

Idő: 20-30 perc

Eszköz: toll, csomagolópapír, színes ceruzák

Létszám: 15-30 fő

1. Alkossunk 5-6 fős kiscsoportokat, és lássuk el a résztvevőket színes rajzolóeszközökkel, valamint csomagolópapírral.
2. Kérjük meg a csoportokat, hogy képzeljék el, hogy az iskolájuk (településük, lakókörnyezetük) egy jármű! Milyen részei vannak a járműnek, mely részei működnek jól és melyek szorulnának javításra? Gondolkodjanak el azon is, hogy milyen szerepet töltenek be ők maguk a járműben, vagy esetleg a járművön kívül? Majd kérjük meg őket, hogy mindezt rajzolják le.
3. Az elkészült műveket tegyük közszemlére, és kérjük meg a csoportokat, hogy mutassák be őket.
4. Ezután kezdeményezzünk beszélgetést a résztvevőkkel a következő kérdésekről:
  - a. Melyek voltak a problémás részei a járműnek, és miért?
  - b. Ti mit tehetnétek azért, hogy mindez másképp legyen?
  - c. Ehhez milyen segítségre, eszközökre lenne szükségetek?

Tökéletes nap

Idő: 35-40 perc

Eszköz: toll, papír

Létszám: 15-30 fő

1. Alkossunk 4 kiscsoportot, majd osszunk ki 1-1 szerepkártyát a csoportoknak az alábbiak közül. Kérjük meg a csoportokat, hogy képzeljék magukat a kapott szereplő helyébe, és gondolkodjanak azon, hogy milyen lehetne számukra egy igazán tökéletes nap.
  - 70 éves néni, aki egyedül él egy kis faluban;
  - 17 éves kerekesszékes fiatal;
  - Egy budapesti gyermekotthon 7 éves kis lakója;
  - egy kínai bevándorló család 16 éves lánya, aki alig beszél magyarul.
2. Kérjük meg a csoportokat, hogy tervezzék meg a kapott szereplő tökéletes napját. Gondolják végig, hogy mivel telne ez a nap, s ennek megszervezése milyen feladatok elvégzését igényli. Ki hogyan venné ki a részét mindebből?
3. Kérjük meg a csoportokat, hogy mutassák be az így elkészült tökéletes napot (mini-projekteket)!

2. rész
Kell egy csapat!

Az itt következő gyakorlatok segíthetnek abban, hogy a fiatalok közelebb kerüljenek egymáshoz, s így csapattá váljanak

Ami közös bennünk

Idő: 8-10 perc

Eszköz: -

Létszám: 10-30 fő

1. A gyakorlat vezetője a terem közepén áll. Előbb bal kezét nyújtja ki, s társít hozzá egy rá jellemző tulajdonságot (pl.: a kedvenc édességem a csokis keksz). Majd a jobb kezét nyújtja ki, amihez szintén rendel egy tulajdonságot (pl.: szemüveges vagyok).
2. A csoport tagjai közül valaki, aki úgy érzi, hogy igaz rá a már említett tulajdonságok egyike, megfogja az azt jelképező kezét, elmondja a közös tulajdonságot, s szabad kezéhez rendel egy újabb jellemzőt.
3. A játék addig folytatódik, míg mindenki meg nem találja közös tulajdonságát a láncon, s végül be nem zárul a kör.

Helyem a csoportban

Idő: 20 perc

Eszköz: színes filcek, csomagolópapír

Létszám: 12-30 fő

1. Alkossunk 4-5 fős kiscsoportokat!
2. Kérjük meg a résztvevőket, hogy képzeljék el csoportjukat úgy, mintha egy ház lenne. Gondolják végig, hogy milyen részei vannak ennek a háznak, milyen helyiségekből, elemekből áll!
3. Kérjük meg a résztvevőket, hogy rajzolják le az így elképzelt házat, s saját magukat is jelenítsék meg a rajzon.
4. Kérjük meg a csoportokat, hogy mutassák be az elkészült házakat, és indokolják meg, hogy a háznak miért pont azt a részét választották.

2 láb, 2 kéz, 1 fej

Idő: 10 perc

Eszköz: -

Létszám: 12-30 fő

Nagyon szórakoztató, csapat-összekovácsoló játék.

1. Alkossunk 5-6 fős kiscsoportokat (fontos, hogy a résztvevők egyenlő számban legyenek a csoportokban)
2. Kérjük meg a csoportokat, hogy álljanak fel úgy, hogy a talajt pontosan a következő testrészek érinthetik: 2 db láb, 2 db kéz, 1 db fej (sem több, sem kevesebb)
3. Akkor fogadjuk el a feladat teljesítését, ha a csoport 15 másodpercig meg tudja tartani a pozíciót.

Portré-rajzolás

Idő: 15 perc

Eszköz: a résztvevők számának megfelelő A4-es lap és toll vagy ceruza

Létszám: 12-30 fő

1. Osszuk a résztvevőket két egyenlő létszámú csoportra, és kérjük meg őket, hogy üljenek le két koncentrikus körben egymással szemben!
2. A külső kör tagjai között osszuk szét lapokat és rajzeszközöket! A belső kör tagjai lesznek a modellek.
3. A játékvezető jelzésére a külső kör tagjai elkezdik rajzolni párjukat. 8-10 másodperc után azonban, szintén a játékvezető jelzésére, abbahagyják a rajzolást, és egy széssel jobbra ülnek (anélkül, hogy a rajzot magukkal vinnék). Így minden modell új rajzolókat kap.
4. A rajzolók váltását 5-6 kör erejéig folytatjuk.
5. Ezt követően a belső kör tagjai kapnak lehetőséget a rajzolásra (ugyanazon szabályok szerint, azaz helycserékkel).
6. Végül az elkészült művekből kiállítást rendezünk a teremben.

3. rész Csoportszabályok és a csapatmunka alapjai

Ezek a gyakorlatok segíthetnek abban, hogy a csoport megegyezzen olyan közös értékekben és alapelvekben, amelyek segíthetik az együttműködést a projekt során.

Léghajó

Idő: 20 perc

Eszköz: toll, papír

Létszám: 12-30 fő

1. Alkossunk 4 kiscsoportot! Osszuk ki a csoportnak a következő fogalmakat tartalmazó kártyákat:
  - móka
  - közös cél
  - egyéni cél
  - tisztelet
  - figyelem
  - kompromisszum
  - egymás meghallgatása
  - fegyelem
2. Ismertessük a résztvevőkkel a játék alaphelyzetét: Egy léghajóban utazunk. A jármű rakományát a fenti fogalmak képezik. Egy ideig biztonságos az utunk, de sajnos egyszer csak süllyedni kezd a léghajónk. Nem tehetünk mást, mint hogy kidobjuk a rakományt – persze fontossági sorrendben.
3. Kérjük meg a résztvevőket, hogy előbb magukban állítsák fontossági sorrendbe a fogalmakat, jelöljék 1-essel azt, amelyiket elsőként, 8-ssal pedig azt, amelyet utolsóként dobnának ki a léghajóból.
4. Kérjük meg a résztvevőket, hogy a kiscsoportjukkal beszéljék meg a döntésüket, és állapítsanak meg egy közös sorrendet.
5. Ezután vonjunk össze két-két kiscsoportot, és kérjük meg őket, hogy ismertessék egymással a csoport-döntést, és alkossanak meg egy közös sorrendet.

6. Kérjük meg a két csoportot, hogy ismertessék a végső sorrendet, és indokolják meg a döntést.
7. Kezdeményezzünk beszélgetést a következő kérdések mentén:
  - Valóban lehetséges-e sorrendet felállítani a fogalmak között?
  - Melyik érték miatt lehet fontos egy csoport működésében?
  - Szerintetek mely értékek vannak már most jelen a csoportban? Melyek nincsenek? Szükség van-e rájuk? Ha igen, hogyan érhetnétek el őket?

Háromszög

Idő: 20 perc

Eszköz: -

Létszám: 12-30 fő

Ez a játék csak akkor megvalósítható, ha a csoport megállapodott a közös projektben, s elkezdte a közös munkát.

1. Nevezzünk ki három képzeletbeli pontot a teremben: egy háromszög sarkait.
  - az egyik pont a személyes célokat képviseli,
  - a második pont a csoportcélokat képviseli,
  - a harmadik pont a projekt célját képviseli.
2. Kérjük meg a csoporttagokat, hogy keressenek egy helyet a teremben aszerint, hogy milyen közel érzik magukat a három kijelölt ponthoz. Lehet, hogy valaki inkább a projekt célját tartja szívügyének, másoknak a személyes fejlődésük fontos. Előfordulhat, hogy valaki a háromszögön kívül áll.
3. Miután mindenki elfoglalta azt a helyet, amelyet leginkább magáénak érez, kérjük meg a csoportot, hogy egy perc erejéig nézzenek körül a teremben. Próbálják memorizálni azt, hogy ki hol áll, milyen alakzatot vett fel a csoport.
4. Körben ülve kérjük meg a résztvevőket, hogy indokolják meg, melyik helyet választották és miért. Mennyire álltak közel a célok eléréséhez?
5. Kezdeményezzünk beszélgetést a csoporttal! Tisztázzuk, hogy mit jelentenek számukra ezek a célok, melyik miatt lehet fontos a projekt megvalósítása közben. Kérjük meg a csoporttagokat,

hogy gondolják végig, melyik cél irányába tartanak, s mi szükséges számukra ezek eléréséhez.

Fő a bizalom!

Idő: 20 perc

Eszköz: sálak, kendők

Létszám: 12-30 fő

1. Alkossunk párokat a csoporttagokból!
2. Kérjük őket, hogy a párok egyik tagja kösse be a szemét!
3. Osszuk ki különböző feladatkártyákat a pároknak (pl.: Főzz nekem egy teát!, Locsold meg a virágokat!, Rajzolj egy fát!, Írj nekem sms-t!, Masszírozd meg legalább 4 ember hátát!, stb.).
4. Ezután kérjük meg a párokat, hogy hajtsák végre a feladatokat úgy, hogy kezeiket csak a bekötött szemű résztvevők használhatják, míg párjuk csupán szóbeli segítséggel támogathatja őket a feladat elvégzésében.
5. Miután minden pár befejezte a feladatot, beszéljük meg, hogy kivel mi történt:
  - mi volt a legpozitívabb élményed?
  - mi volt az, ami kevésbé tetszett?
  - milyen érzés volt a párodat vezetni?
  - milyen érzés volt rábízni magad a párodra?
  - mire volt szükség ahhoz, hogy a feladatot sikeresen megvalósítsátok?
  - szerinted miért fontos a bizalom a csapatmunkában?

4. rész Együtt dolgozunk

Tojás-mentés

Idő: 20 perc

Eszköz: egy doboz tojás, papírlapok, cellux, egy csomag lufi, ragasztó

Létszám: 12-30 fő

Eszközigenyes, ám igen szórakoztató gyakorlat.

1. Osszuk a résztvevőket 5-6 fős csoportokra, s lássuk el őket az alábbi eszközökkel (szigorúan egyenlő számban): 10-15 db A4-es papírlap, 3 felfújható léggömb, 1 tekercs cellux, 1 tubus ragasztó vagy egy ragasztóstift.
2. Tájékoztassuk a csoportot arról, hogy a feladatuk egy tojás megmentése lesz. Egy olyan szerkezetet kell építeniük a rendelkezésre álló eszközökből, amely képes lesz arra, hogy egy 2 méterről elengedett tojás alatt a földön elhelyezve, megmentse a leeső tojást a széttöréstől.
3. Adjunk a csoportoknak 10 percet a feladat végrehajtására!
4. Végezzük el a puding próbáját! Minden csoport két lehetőséget kap arra, hogy bizonyítson.
5. Kezdeményezzünk beszélgetést a csoporttal a következő kérdések mentén:
  - Hogyan működtetek együtt? Ki milyen szerepet vállalt?
  - Hogyan értékeled a csapatodat?
  - Hogyan értékeled az eredményt, amit elértetek?
  - Mi segített abban, hogy sikeresek legyetek?
  - Min változtatnátok?

Így készül a projekt!

Idő: 30 perc

Eszköz: csomagolópapír, ragasztó

Létszám: 12-30 fő

Akkor alkalmazható ez a gyakorlat, ha a csoport már kitalálta a megvalósítandó projektjét, de a megvalósítás lépései még nem tisztázottak. Elsősorban olyan csoportok számára ajánljuk, akik csak most ismerkednek a projektmenedzsment alapjaival.

1. Osszuk ki a csoportnak a következő, projektmenedzsmenthez kapcsolódó fogalmakat, amiket előzőleg külön lapokra (a B5-ös formátum ideális erre) felírtunk.

• közös cél meghatározása	• ütemterv
• egyéni célok meghatározása	• problémamegoldás
• csoport megalakulása	• forrásteremtés
• lelkesedés	• konfliktuskezelés
• móka	• toborzás
• kommunikáció	• média bevonása
• stratégia	• előkészítés
• fiatalok bevonása	• megvalósítás
	• értékelés
	• megünneplés

2. Kérjük meg a csoportot, hogy gondolkodjanak el a fogalmakon! Gondolják végig saját projektjüket, és döntsék el, hogy mely fogalmak lehetnek relevánsak számukra. Ezeket válogassák ki!

3. Kérjük meg a csoportot, hogy a kiválogatott fogalmakból alkossanak meg egy folyamatábrát úgy, hogy azokat egy csomagolópapírra felragasztják. Mondjuk el, hogy a döntésükre van bízva, hogy az ábrát időrendi sorrend, fontossági sorrend, vagy valamilyen másfajta csoportosítás szerint alkotják meg.

4. Kérjük meg a csoportot, hogy mutassák be a projekt-folyamatot, és indokolják meg, hogy miért éppen az adott megoldás mellett döntöttek.

5. Kezdeményezzünk beszélgetést: kérjük meg a résztvevőket, gondolják végig a megvalósítás előtt álló projektet. Jelöljék be egy kiválasztott színnel azokat a fogalmakat, amelyekre már most is építhetnek, és egy másik színnel azokat, amelyekre még szükség van. Hogyan kívánják az utóbbiakat elérni? Mi szükséges ahhoz, hogy ezeket elérjék?

Filmforgatás

Idő: 60 perc

Eszköz: -

Létszám: 12-30 fő

Ez a gyakorlat alkalmas arra, hogy a csoport kis méretekben kipróbálja a saját projektjét. Segít egy végleges ütemterv kialakításában és a feladatok elosztásában. Ideális akkor, ha a projekt előkészítése már megtörtént, és a szervező csoport a megvalósítás fázisába lépett.

1. Kérjük meg a csoportot, hogy helyezkedjenek el kényelmesen, és csukják be a szemüket (vagy csak nézzenek maguk elé, de semmi esetre sem egymásra).

2. Kezdjük el mesélni a csoport történetét:

- először a megalakulást elevenítjük fel. Kérjük meg őket, hogy emlékezzenek vissza az első találkozókra, ötletelésekre.
- Ezután elevenítsük fel, hogyan született meg a projekt ötlete, és hogy miről is szól ez a közös projekt. Kérjük meg őket, hogy gondolják végig a projekt célját, és saját helyüket ebben a projektben
- Elevenítsük fel a szervezés első fázisait, azokat az eredményeket, amelyeken a csoport már túl van.
- Most kérjük meg őket, hogy próbálják elképzelni a projekt jövőjét. Milyen feladatok várnak még megoldásra? Milyen fontosabb állomásai vannak ennek a projektnek? Milyen eredményeket remélnék a projektől, mit szeretnének elérni? Milyen érzések vannak bennük ezekkel kapcsolatban? Milyennek látják a csoport jövőjét? Milyennek látják saját magukat ebben az elképzelt jövőben?
- Kérjük meg őket, hogy emeljene ki egy képet ebből az elképzelt jövőből, ami különösen tetszik nekik, és amit nagyon szeretnének elérni!
- Ezután kérjük meg a résztvevőket, hogy térjenek vissza a jelenbe, nyissák ki a szemüket, és osszák meg egymással azt a kedvenc jelenetet, amit elképzelték!

3. Mondjuk el a résztvevőknek, hogy ők most egy filmstáb tagjai. A filmjük témája pedig a megvalósítás előtt álló projekt. A feladatuk az lesz, hogy elkészítsék a projekt hátralévő részének forgatókönyvét (*de a projekt természetéhez igazodva kiválaszthatunk egy konkrét napot, vagy egy hetet, stb.*).
4. Kérjük meg a résztvevőket, hogy játsszák el a filmet!
5. Adjunk visszajelzést a csoportnak a filmről. Majd kezdeményezzünk beszélgetést a csoporttal:
  - Hogy érezted magad a forgatás közben?
  - Milyennek láttad a szereped a film során?
  - Milyennek láttad a többieket?
  - Milyen volt így elképzelni a projektet? Van-e valami, amire most ébredtél rá, amit most értettél meg, most vettél észre?
  - Világosak-e számodra a projekt során még rád váró feladatok? Világos-e, hogy mit mikorra kell elvégeznie a csoportnak? Van-e szükségetek segítségre a feladatok megoldásához?

5. rész Forrásteremtés

Készítsünk büdzsét!

Idő: 30 perc

Eszköz: toll, papír, csomagolópapír

Létszám: 12-30 fő

1. Kérjük meg a csoportot, hogy gondolják végig a projektet, amin dolgoznak, a következő kérdések mentén:
  - milyen eszközökre lesz szükségünk a megvalósításhoz?
  - honnan lehet ezeket beszerezni?
  - milyen költségekkel jár?/mennyibe kerülnének összesen?
  - hogyan tudnánk spórolni?
  - mi az, ami már rendelkezésünkre áll?
2. Ezután csoportosítsuk a fent meghatározott eszközöket a következők szerint:
  - amink már van
  - amink még nincs, de megszerezhető
  - amink még nincs, és nehezen szerezhető meg
3. Írjuk fel ezeket a táblára vagy egy kifüggesztett papírral
4. Ezután a még hiányzó eszközöket jelenítsük meg egy táblázatban, melyet a kézikönyvből már ismerünk:

Eszköz neve	Mennyiség	Ár/darab	Összköltség	Lehetséges támogató

Érvelés-gyakorlat

Idő: 30 perc

Eszköz: toll, papír, csomagolópapír

Létszám: 12-30 fő

Előfordulhat, hogy egy projekt megvalósításához a szükséges eszközöket nemcsak pályázat segítségével, hanem személyes kapcsolatok útján, vagy megkeresések által is beszerezhetjük. Sőt, megesik, hogy nem feltétlenül anyagi támogatásra van szükségünk...

1. Alkossunk háromfős csoportokat!
2. Osszunk ki a csoportoknak egyet az alábbi szituációk közül!
  - Az osztályoddal úgy döntötök, hogy szeretnétek egy kicsit kicsinosítani az osztálytermeteket. Ehhez festékre és ecsetekre van szükségetek. Győzd meg az iskola igazgatóját, hogy támogasson titeket az ötlet megvalósításában!
  - Néhány osztálytársaddal szeretnétek az iskola melletti parkot kitakarítani. Ehhez azonban önkéntesekre lenne szükség az iskolából. Már csak egy hét van hátra az eseményig, mindent előkészítettetek, de sajnos nagyon kevesen jelentkeztek az iskolából a feladatra. Győzz meg egy osztályfőnököt az iskolából, hogy toborozzon az osztályfőnöki órán!
  - Az Önkéntes Fiatalok Napja alkalmából szeretnétek virágot ültetni a települések parkjában a barátaiddal. Keresd fel a városban működő kertészetet, és győzd meg a vezetőjét, hogy támogasson titeket azzal, hogy virágtöveket ad a program megvalósításához!
  - Az iskolában egy jótékonyági vásárt szerveztek a helyi gyermekkórház számára. Győzd meg a helyi újság szerkesztőjét arról, hogy tudósítsanak az eseményről az újságban!
3. Valamennyi szituáció egy-egy olyan helyzetet ír le, amikor segítséget vagy támogatást kérünk valakitől. A kiscsoportok egyik résztvevője lesz a meggyőző fél, másik résztvevője az, akitől a támogatást, segítséget kérjük, a csoport harmadik tagja pedig a külső megfigyelő szerepét tölti be.
4. A kiscsoportok játsszák el a jeleneteket.
5. Hagyjunk időt arra, hogy a csoportok tagjai egymás közt megbeszéljék a jelenetet és a harmadik csoporttag visszajelzést adjon a szerepjáték résztvevőinek.
6. A csoportok osszák meg egymással tapasztalataikat nagy körben!

6. rész
Sikerült! De mi is?

Az itt következő néhány gyakorlat az élmények feldolgozásában, az eredmények feltérképezésében segítheti a szervező csoportot.

Értékelő körök

Idő: 25 perc

Eszköz: -

Létszám: 12-30 fő

1. Kérjük meg a csoportot, hogy alakítsanak két egyenlő létszámú csoportot. Az egyik csoport formáljon egy kört, melynek tagjai kifelé néznek. Velük szemben álljanak föl a másik csoport tagjai.
2. Tegyük föl egy-egy kérdést a csoportnak az alábbiak közül, és kérjük meg a kialakult párokat, hogy egy kétperces beszélgetés erejéig mindketten adjanak választ az elhangzott kérdésre.
3. Ha letelt az idő, a gyakorlat vezetőjének jelzésére a külső kör tagjai egy lépést jobbra haladnak, így a következő csoporttaggal folytatnak párbeszédet.
4. 4-5 kérdés erejéig folytassuk a gyakorlatot a fentiek szerint.
  - Mit szerettél legjobban a közös munkában, és miért?
  - Mit szerettél legkevésbé a közös munkában, és miért?
  - Mit tudtál meg magadról a projekt megvalósításán dolgozva?
  - Mit találtál nehéznek a projekttel kapcsolatban?
  - Szerinted elértük a kitűzött célt? Fejtsd ki miért, vagy miért nem!
  - Szerinted te elérted a kitűzött személyes célot? Fejtsd ki, miért, vagy miért nem!
  - Milyen módon tudott a csoportod együtt dolgozni a tervezés és a megvalósítás szakaszában?
  - Mit tanultál a csoportmunkáról a projekt megvalósítása közben?
  - Említs meg egy pozitív dolgot, amire a projekttel kapcsolatban emlékszel!
  - Hogyan reagáltak a projektre mások (barátok, szülők, iskolatársak, a helybeliek, stb.)?

Képregény

Idő: 30 perc

Eszköz: színes íróeszközök, csomagolópapír

Létszám: 12-30 fő

1. Bontsuk a résztvevőket ötfős kiscsoportokra, és lássuk el őket papírral, illetve rajzeszközökkel.
2. Kérjük meg a csoportokat, hogy gondolják végig a projekt kezdetétől mostanáig eltelt időszakot, az eközben gyűjtött élményeket. Majd emeljenek ki ezek közül egyet-kettőt, és osszák meg őket a csoporttagjaikkal!
3. Mondjuk el a csoportoknak, hogy a feladatuk most egy képregény rajzolása. A képregény története valójában a projekt története. Rajzolják le azokat az eseményeket, amik fontosak voltak számukra a kezdetektől mostanáig!
4. Kérjük meg a csoportokat, hogy mutassák be az elkészült képregényt, és kommentálják is a képeket!
5. Rendezzünk kiállítást az elkészült képregényekből!

Élő szobor

Idő: 30 perc

Eszköz: (nagy teret igénylő gyakorlat, külső helyszínen ideális)

Létszám: 12-30 fő

1. Kérjük meg a résztvevőket, hogy álljanak fel egy hosszú sorban egymás mellett!
2. Kérjük őket, hogy emlékezzenek vissza a kezdetekre, arra az időszakra, amikor elkezdtek közösen dolgozni a projekten! Emeljenek ki ebből az időszakból egy érzést, egy emléket, és azt örökítsék meg egy mozdulatban! Maradjanak így 10 másodperc erejéig!
3. Majd kérjük meg a résztvevőket, hogy tegyenek előre két lépést! Most a projekt megvalósításának első harmadában járunk, akkor, amikor épp az előkészületi munkák zajlottak! Gondoljanak vissza erre az időszakra, és próbáljanak visszaemlékezni egy érzésre, egy momentumra! Jelenítsék azt meg egy mozdulatban, és tartsák meg 10 másodpercig!

4. Kérjük meg a résztvevőket, hogy tegyenek előre két lépést! Most a projekt félidejénél tartunk, abban az időszakban, amikor a csoport már sok mindent elért, de még távoli volt a cél. Gondoljanak vissza erre az időszakra, és próbáljanak visszaemlékezni egy érzésre, egy momentumra! Jelenítsék meg egy mozdulatban, és tartsák meg 10 másodpercig!
5. Kérjük meg a résztvevőket, hogy tegyenek előre két lépést! Most a projekt legfontosabb napján, a megvalósítás pillanatában vagyunk! Gondoljanak vissza erre az időszakra, az élményekre, amiket akkor átéltek. Emeljenek ki ebből az időszakból is egy mozdulatot, és öntsék szoborba 10 másodpercig!
6. Kérjük meg a résztvevőket, hogy tegyék meg az utolsó két lépést előre! Ez az a stáció, ahol éppen most vannak, a projekt végét követően, éppen ez a pillanat, amely jelenleg is tart! Milyen érzéseket fedeznek fel magukban most? Jelenítsék meg egy szobor mozdulatában, és tartsák meg 10 másodpercig!
7. Ülünk le a csoporttal egy nagy körbe, és kérjük meg a résztvevőket, hogy válasszanak ki egy mozdulatot azok közül, amelyeket az imént szoborba öntöttek. Kérjük meg őket arra, hogy osszák meg ezt a csoporttal, és mondják el, miért éppen ezt választották!

Óravázlatok

Az itt következő két foglalkozásterv egy csapatépítő és egy feldolgozó óra vázlata. Természetesen ezek elsősorban példák, minták, amelyek mentén saját foglalkozástervünket kialakíthatjuk. Céljuk, hogy ötletet, támpontot adjanak egy-egy hasonló témájú foglalkozás megtervezéséhez.

1. ÓRAVÁZLAT: CSAPATÉPÍTÉS (90 perc)

1. rész: Ismerkedés, jégtörés

Ebben a részben a fiatalokat egy kicsit közelebb hozzuk egymáshoz, megismerjük egymás nevét és néhány tulajdonságát.

3 ujj

Idő: 10 perc

Eszköz: -

Létszám: 12-30 fő

1. Kérjük meg a résztvevőket, hogy keressenek maguknak egy párt (akit lehetőleg kevésbé ismernek).
2. Érintsék össze a hüvelykujjukat, és mutatkozzanak be!
3. Érintsék össze a mutatóujjukat, és mondják meg honnan érkeztek!
4. Érintsék össze a középső ujjukat, és mondják el egy kedvenc belső tulajdonságukat, amit szeretnek magukban! *(természetesen attól függően, hogy a csoporttagok mennyire ismerik egymást, más kérdéseket is használhatunk)*
5. Ezt követően keressenek egy új párt, és végezzék el ugyanezt a műveletet!
6. 4-5 párcsere után zárjuk le a játékot

Nevem a Marson

Idő: 15 perc (a csoport nagyságától függően)

Eszköz: -

Létszám: 12-30 fő

Mondjuk el a résztvevőknek, hogy most egymás nevével fogunk megismerkedni. Először mindenki mondja meg a nevét (azt a becenevét, ahogyan szeretné, hogy a többiek hívják) – ez a nevünk itt a Földön, s meséljünk magunkról néhány szóban, hogy mik is vagyunk ezen a bolygón. Ezt követően azonban egy második nevet is mondunk, nevezetesen a marsbeli nevünket, amit úgy kapunk, hogy földi nevünket visszafelé ejtjük. Nevünknek a Marson azonban jelentése is van, így kérjük meg a résztvevőket, hogy mondják el, mit jelent ez a név a Marson! *Példa: A nevem a Földön Anita, 18 éves vagyok, és zongorázni tanulok. A nevem a Marson Atina, ami ezen a bolygón azt jelenti, hogy: csokoládé.*

2. rész: Együttműködünk

Ebben a szakaszban elkezdünk csoportként működni. Olyan feladatot oldunk meg, amelyben fontos szerepet kap az együttműködés, a figyelem, a bizalom.

Hídépítés

Idő: 35 perc

Eszköz: vegyes eszközök, amiket előre összeválogattunk (például: papír, vonalzó, cellux, PET palack, könyv, gyufásdoboz, teamécses, gombolyag, nejlonzacskó, toll és bármi, ami könnyen beszerezhető)

Létszám: 12-30 fő

1. Bontsuk két egyenlő létszámú csoportra a résztvevőket, és úgy helyezzük el őket, hogy ne láthassák, és ne hallhassák egymást (ideális esetben a csoportok külön termekben dolgoznak)
2. Lássuk el a két csoportot az előre elkészített tárgyakkal (minden csoport más eszközöket kap, nem tudhatják, hogy mi van a másik csoportnál, és figyeljünk arra, hogy ne könnyítsük meg számukra a feladatot azzal, hogy túl kézenfekvő eszközöket biztosítunk nekik).
3. Ismertessük a feladatot: a csoportok dolga egy híd egy-egy felének megépítése, melyhez csak a kapott eszközöket használhatják fel. Akkor sikeres a megoldás, ha a két csoport a rendelkezésre álló idő lejárta után a két fél-hídból összeállít egy egészet, amely képes elbírní egy általunk kijelölt tárgyat (pl. egy

könyvet). A csoportok csak szóvivők útján konzultálhatnak egymással a hídról. Minden 5. perc után lehetőségük van a kommunikációra, amikor a szóvivőknek 1 percük van arra, hogy információkat osszanak meg egymással. Összesen 3 konzultációra van lehetőség, és a 3. után 2 perce van a csoportnak arra, hogy véglegesítse a hidat, s kezdődhet az összeállítás.

4. Ha lejárt az idő, a csoport állítsa össze a hidat, és végezzük el az erőpróbát.
5. Ezt követően nagy körben beszéljük meg a csoporttal a játékot a következő kérdések mentén:
  - Hogy érezted magad a feladat során?
  - Mennyire vagy elégedett az eredménnyel?
  - Mennyire vagy elégedett a csoportmunkával? Mi az, ami működött? Mi az, amit legközelebb másképp csinálnátok?
  - Mennyire vagy elégedett a saját részvételeddel? Mennyire vetted ki a részedet a munkából, mennyire érzed a sajátodnak az eredményt?
  - Mennyire volt hatékony a csoportok közötti kommunikáció? Min múlt ez? Van-e valami, amit másképp csinálnátok?
  - Mi kellett ahhoz, hogy sikeresek legyetek?

3. rész: Szabályalkotás

Most, hogy a résztvevőknek van egy élménye a közös munkáról, meg tudnak fogalmazni olyan szabályokat, amelyek fontosak ahhoz, hogy a továbbiakban együtt tudjanak dolgozni.

Szabályokat alkotunk

Idő: 15 perc

Eszköz: csomagolópapír, filctollak

Létszám: 12-30 fő

1. Az előző gyakorlat tanulságaiból kiindulva beszéljünk arról, hogy melyek azok a szabályok, amelyek fontosak egy csapatmunkához. Kérjük meg a csoporttagokat, hogy mondjanak ilyeneket! Ha mindenki egyetért azzal, hogy fontos

a szóban forgó szabály, akkor felírjuk egy csomagolópapírra. (A csoportszabályokra vonatkozó részt lásd. a kézikönyv 13-14. oldalán).

2. Ha a csoport úgy érzi, hogy az összes szabály fölkerült a papírra, akkor kérjük meg őket, írják alá a csomagolópapírt, kifejezve ezzel, hogy egyetértenek a szabályokkal, és betartják őket.
3. Tegyük ki a csoportszabályokat a falra.

4. rész: Lezárás

A csoport hangulatától függően választhatunk energetizáló vagy inkább relaxáló lezáró gyakorlatot. Mindkettőre ajánlunk egy-egy példát.

Levél magamnak

Idő: 15 perc

Eszköz: levélpapírok, borítékok, tollak

Létszám: 12-30 fő

1. Adjunk minden résztvevőnek egy-egy tollat, borítékot és levélpapírt!
2. Kérjük meg őket, hogy írjanak levelet, saját maguknak. Írják le, hogy mit várnak a közös csoportunktól, mit szeretnének elérni, milyen céljaik, érzéseik vannak most, és milyen jó tanáccsal látnák el azt az önmagukat, aki a projekt lezárulását követően kinyitja majd a borítékot.
3. Gyűjtsük össze a borítékokat, és a projekt befejezése után, a feldolgozó órán osszuk ki a résztvevőknek.

Gordiuszi csomó

Idő: 15 perc

Eszköz: -

Létszám: 12-30 fő

1. Kérjük meg a csoportot, hogy álljanak körben, olyan szorosan egymás közelében, amennyire csak lehetséges.
2. Kérjük meg őket, hogy csukják be a szemüket, és nyújtsák ki a kezeiket. Csukott szemmel mindkét kezükkel próbálják megfogni egy-egy társuk kezét.

- Amikor mindenki mindkét kezét fogja valaki, a résztvevők kinyithatják a szemüket. Egy nagy gordiuszi csomó jött létre! A feladat kibontani a csomót anélkül, hogy el kellene engedniük egymás kezét.

2. ÓRAVÁZLAT: FELDOLGOZÓ ÓRA (90 perc)

1. rész: Hangulatteremtés

Ráhangolódunk egymásra, a feldolgozó órára.

Hogy érzed magad?

Idő: 5-10 perc (a csoport létszámától függően)

Eszköz: -

Létszám: 12-30 fő

Körben ülve kérjük meg a résztvevőket, hogy osszák meg egymással az aktuális érzéseiket.

Aktív hallgatás

Idő: 10 perc (a csoport létszámától függően)

Eszköz: -

Létszám: 12-30 fő

- Kérjük meg a résztvevőket, hogy alkossanak párokat, majd foglaljanak helyet egymással szemben.
- A gyakorlat során a párok minden tagjának 3-3 perce van arra, hogy megossza a másikkal a projekthez kapcsolódó legkedvesebb emlékeit, pillanatait. Míg a párok egyik tagja mesél, a másik fél dolga pusztán annyi, hogy figyeljen – kérdeznie, kommentálnia nem szabad.
- Úljunk körbe, és kérjük meg a résztvevőket, hogy önkéntes alapon osszanak meg néhány élményt, ami a gyakorlat során előkerült.

2. rész: A projekt értékelése

Ebben a részben értékeljük a projektet, az ahhoz kapcsolódó folyamatokat és eredményeket.

Értékelünk

Idő: 20 perc

Eszköz: csomagolópapír, post-it lapok, toll

Létszám: 12-30 fő

- Helyezzünk ki 3 ív csomagolópapírt a falra a következő címekkel: 1) Ami működött; 2) Ami kevésbé működött; 3) Amit másképp tennénk.
- Adjunk a résztvevőknek post-it lapokat, és kérjük meg őket arra, hogy írjanak rájuk egy-egy gondolatot a csomagolópapírokon látható három kategória szerint.
- Amikor mindenki végzett, kérjük meg a résztvevőket, hogy egyesével mondják el a post-it-jaikon szereplő gondolatokat, és ragasszák fel őket a megfelelő csomagolópapírra.

3. rész: A csoport és a személyes fejlődés értékelése

Ezekben a gyakorlatokban a résztvevők lehetőséget kapnak arra, hogy reflektáljanak a csoportműködésre és saját személyes fejlődésükre, melyet a projektmunka során megélték.

Fogd meg a vállam!

Idő: 10 perc

Eszköz: -

Létszám: 12-30 fő

- Kérjük meg a csoportot, hogy álljanak fel, és kezdjenek el mozogni a térben.
- Állításokat fogunk mondani, s a résztvevőknek meg kell majd fogniuk annak a csapattagnak a vállát, akire az adott állítás a leginkább igaz. Minden állítás után hagyjuk, hogy a csoport néhány másodperc erejéig úgy maradjon, és a résztvevők körül tudjanak nézni a csoportban.
- Az állítások:
  - Fogd meg a vállát annak, akivel a legtöbbet dolgoztál együtt!
  - Fogd meg a vállát annak, akivel a legtöbbet neveltél együtt!

- Fogd meg a vállát annak, akit a legjobban sikerült megismerned a projektmunka alatt!
- Fogd meg a vállát annak, akivel a leginkább szeretnél még együtt dolgozni!
- Fogd meg a vállát annak, akivel úgy érzed, nem volt idődet eleget beszélgetni, de szeretnéd jobban megismerni!

Szobor-csoport

Idő: 25 perc

Eszköz: -

Létszám: 12-30 fő

1. Alkossunk 5-6 fős kiscsoportokat!
2. Kérjük meg a csoportokat annak végiggondolására, milyen volt a csapatmunka a projekt kezdetén, a projekt félidejénél, valamint a projekt befejezése után. Próbálják meg kifejezni a csoport munkáját, a közösséget, a hangulatot egy-egy szoborban mindhárom stáció esetén.
3. Kérjük meg a csoportokat, hogy mutassák be mindhárom szoborcsoportot egymásnak.
4. Kezdeményezzünk beszélgetést immár a teljes csoporttal a következő kérdések mentén:
  - Milyennek láttad a csoportmunkát a projekt időtartama alatt?
  - Milyen hullámhegyek-hullámvölgyek voltak a csoport életében? Miért? Mi segített ezeken túllépni?
  - Melyek voltak a legnagyobb sikerek, amiket együtt értetek el? Mi volt, ami ezek elérésében segített titeket?
  - Hogyan értékelnéd a saját részvételedet a csoportban?

4. rész: Lezárás, búcsúzás

Képeslap-írás

Idő: 10 perc

Eszköz: képeslapok, tollak

Létszám: 12-30 fő

1. Körben ülünk. Adjunk minden résztvevőnek 1-1 képeslapot és tollat. Kérjük meg őket, hogy a címezzék meg a képeslapot saját maguknak.
2. Kérjük meg a résztvevőket, hogy adják tovább a képeslapjukat a tőlük jobbra ülőnek. Kezdődhet az üzenetírás: kérjük meg a résztvevőket, hogy írjanak egy-egy személyes üzenetet annak, akinek a képeslapja hozzájuk került. Ha végeztek, adják tovább a képeslapot a tőlük jobbra ülőnek.
3. A képeslapírást addig folytatjuk, amíg minden résztvevő hagyott személyes üzenetet a többiek képeslapján, és a képeslap a körben visszaérkezett a címzettjéhez. (30 fő esetén inkább A4-es lapra.)

Azt tanultam, hogy...

Idő: 5-10 perc

Eszköz: -

Létszám: 12-30 fő

Körben ülünk. A feldolgozó óra lezárásaképp kérjük meg a résztvevőket, hogy búcsúzzanak el egymástól azzal, hogy befejezik a következő mondatot: „Ebből a projektből azt tanultam, hogy...”.

Mindenki csak egy mondatot mondhat, a résztvevők egymás mondatait nem kommentálhatják. A gyakorlatnak és a feldolgozó órának is akkor van vége, ha mindenki elmondhatta, mit tanult a közös projektmunkából.

Szómagyarázat

Alapértékek: azok az értékek, melyek meghatározóak és irányadóak a projekt megvalósítása során. Ezeket fontos már a legelején megvitatni, és minden résztvevővel elfogadtatni a további félreértések elkerülése végett. Ilyen alapértékek lehetnek a következők (de lehet bővíteni a listát): *együttműködés, erőszakmentesség, esélyegyenlőség, fenntarthatóság, integráció, tolerancia*, stb. Öt-hat értéknél többet nem érdemes felsorolni, mert azt már nehéz folyamatosan szem előtt tartani.

Bevonás: az a mód, ahogyan résztvevőket találunk a projekthez. A bevonásnak sokféle módja van, de a legfontosabb a hitelesség, vagyis hogy hitelesen tudjuk képviselni az ügyet, aminek megvalósításához önkénteseket és támogatókat keresünk.

Célok: minden projekt megvalósítása elején reális, átlátható célokat kell kitűzni. A célokban meg kell egyezni, és azokat nyilvánossá kell tenni az új résztvevők számára is.

Csoportszabályok: minden közösségi- vagy csoportban végzett munka elengedhetetlen alapfeltétele, hogy legyenek mindenki által megvitatott és elfogadott csoportszabályok. Ezeket több módon is meg lehet alkotni, de a lényeg az, hogy az egész folyamat során mindenki tisztában legyen velük, és ne kérdőjelezze meg létjogosultságukat.

Demokrácia: Valódi önkéntes közösségi projekteket csak demokratikus keretek közt lehet megvalósítani. Teljesülnie kell a véleménynyilvánítás és a gyülekezés jogának, valamint a személyiségi jogok tiszteletben tartásának. Ilyen projekteknél a kényszer, az erőszak és a tekintélyelv nem működik, hanem a meggyőzés, a kritikus gondolkodás, a másik tiszteletben tartása, valamint a józan belátás az irányadó.

DIA: Demokratikus Ifjúságért Alapítvány, www.i-dia.org

DIA-modell: e szerint az önkéntes tevékenységet felkészítés és feldolgozás (értékelés) nélkül felelőtlennek lenne megszervezni. Kellő felkészítés hiányában komoly problémák léphetnek fel, hiszen a legtöbben még soha nem tevékenykedtek hasonló keretek és szabályok között. (Bővebben: <http://www.i-dia.org/index.php?apps=content&m=2>)

Elfogadás: a demokratikus csoportmunkában – egyébként minden együttműködésen alapuló közösségi tevékenységben – központi érték az elfogadás, az egyének személyiségének, véleményének, különbözőségének elfogadása és tiszteletben tartása. Ez nem mond ellent annak a lehetőségnek, hogy építő kritikát lehessen gyakorolni olyan esetekben, amikor ennek helye van és szükség van rá.

Egyéni célok: a projekt elején a csoport kitér a célokat, amik eléréséért adott időszak alatt dolgozni fog. Mindeközben nagyon fontos, hogy minden résztvevő egyéni célokat is meg tudjon fogalmazni, mert így elkerülhető, hogy a végén úgy érezze: ő csak adott a közösbe, de személy szerint keveset „kapott vissza”. Ilyen egyéni cél lehet az, hogy valaki javítani szeretne a kommunikációs készségein, a nyelvtudásán, új emberekkel szeretne találkozni, stb.

Együttműködés: a projektrendszerű működés egyik alappillére a résztvevők közötti együttműködés. Olyan emberek képesek hatékonyan együttműködni, akik hajlandók betartani a közösen hozott szabályokat, kölcsönösen el tudják fogadni egymást, és akik a kitűzött célokra, a sikerre tudnak fókuszálni.

Értékelés: a projekt egyik lezáró része az értékelés, a folyamatok elemzése, a megfelelő következtetések levonása. A DIA-modellben ezt feldolgozásnak nevezzük.

Facilitátor: a projektrendszerű működésben a vezető viseli a felelősséget, irányít, de alapjában véve csak segíti a folyamatokat. Nem mindenható vezető, aki élet és halál ura, hanem ügyesen irányítja a történéseket, segítve, támogatva a résztvevőket.

Forrásteremtés: a projekt sikeres megvalósításához szükséges tárgyi, anyagi és egyéb feltételek megteremtésére irányuló erőfeszítések.

Jövőkép: az önkéntes közösségi projekteknél résztvevő fiatalok jövőképe minden nehézség ellenére pozitív, hiszen hisznek abban, hogy közös erővel a dolgok megváltoztathatók. Az ilyen és hasonló tapasztalatok segíthetnek nehéz körülmények között élő fiataloknak abban, hogy kiutat találjanak, elinduljanak a változtatás útján, és ehhez segítséget, segítőt találjanak.

Kommunikáció: a projekt megvalósítása során a kommunikációnak nagy jelentősége van. Mind a csoport tagjai közti – tehát a belső –, mind a külső kommunikáció kritikus fontosságú, hiszen a történésekről folyamatosan tájékoztatni kell az érintetteket. Szerencsés esetben van egy csoporttag, aki csak ezzel a területtel foglalkozik, és rendszeresen szóban és írásban eljuttatja az érintetteknek a szükséges információkat. Nem elég tudni, meg is kell osztani!

Kompetenciák: az önkéntes projektek megvalósítása során a résztvevőknek különböző képességei, kompetenciái is fejlődnek, úgymint: vezetői, kommunikációs, problémamegoldó, konfliktuskezelési, együttműködési, kritikus gondolkodási, csapatjátékos és még számos egyéb kompetencia. Ezek jól kiegészítik az iskolában hagyományos módszerekkel megszerezhető tudást, növelik a fiatalok boldogulási esélyeit mind a továbbtanulás, mind pedig a munkavállalás terén.

Közjó: a közjó túlmutat az egyéni javakon. A közjót segít az állampolgároknak az egyéni jólétet elérni, de ezen felül önmagában is értéket képvisel. A közjó azoknak a céloknak az összessége, amelyeknek megvalósítására egy közösség tagjai közösen törekednek, és közös munkával együtt érnek el.

Közösség: a közösség kifejezést az egyének majdnem bármilyen csoportjára használhatjuk. Közösség lehet egy földrajzilag azonos helyen élő csoport, amelynek a tagjai rendszeres interakciókban vesznek részt. Ilyen közösségek mindenhol léteznek körülöttünk: a lakóhelyünkön, iskolánkban, munkahelyünkön, egyetemünkön, stb. A kifejezést tágabb értelemben is használhatjuk azoknak a köteleknek és hitvallásoknak a hangsúlyozására, amelyek összetartják az embereket.

Közösségi tanulás: olyan tanulási folyamat, amelyben egyidejűleg valósul meg a közösségi szolgálat és az egyéni tanulás, ami közben a hangsúly a kritikus és reflektív gondolkodásra, valamint a polgári felelősségvállalásra helyeződik. A közösségi tanulási programok helyi szükségleteket kielégítő szervezett közösségi projektekre vonják be a diákokat, és egyben fejlesztik a diákok tanulási készségeit, állampolgári felelősségtudatát, valamint a közösség iránti elkötelezettségét.

Kudarcc: minden projekt során felvetődnek nehézségek, a kudarcok elkerülhetetlenek. Ám a kudarcot fel lehet fogni úgy, mint egy újabb tanulási és továbblépési lehetőséget, ami segít új utak, módszerek, megoldások megtalálásában.

Megünneplés: a projekt lezárásnak egyik legfontosabb és legkellemesebb része, amikor a csapat megünnepli a sikereket.

Média bevonása: a média fontos partner akár helyi, akár országos szinten. Egyre több újságíró érdekel a téma, hiszen sokat mozogva az országban látják, hogy mennyi helyi ügyet képesek az emberek saját erőből vagy összefogással megoldani.

Önkéntesség: olyan tevékenység, amit adott személy mások javára, anyagi ellenszolgáltatás nélkül, szabad idejében végez, és amelynek során számos személyes kompetenciája is fejlődik. Bővebben: www.onkentes.hu.

Partnerség: a projektrendszerű működés egyik alapja a partneri viszonyok megléte mind a csoporton belül, mind a külvilággal kapcsolatban. A partnerség horizontális viszonyokra alapul, ahol az alá-, fölé rendeltség helyett az egyenrangú viszonyok a jellemzőek.

Pályázat: komolyabb projekt esetében, amikor a csapat mögött egy szervezet (alapítvány vagy egyesület) is áll, szóba jöhet a források egy részének pályázati úton történő megszerzése. Pályázatot kiírhat a helyi önkormányzat, nagyvállalat, kormányzati szervek, stb. Ezek a www.nonprofit.hu, a www.pafi.hu vagy a www.nca.hu honlapokon érhetők el a legkönnyebben. A pályázati anyagok elkészítése komoly munka, bármilyen egyszerűnek is látszik, némi felkészültséget mindenképpen igényel.

Pozitív gondolkodás: a civilség (a civil lét), ezen belül az önkéntesség lényege az előremutató változásban való hit. Ennek alapja a pozitív gondolkodás, vagyis az, hogy adott szervezet és annak munkatársai, önkéntesei képesek megvalósítani a terveiket, képesek lesznek elérni a kitűzött célokat. A pozitív gondolkodás része, hogy nem okoljuk a körülményeket az esetleges kudarcokért, hanem ha szükséges, megváltoztatjuk azokat.

Projekt: Igen divatos fogalom, voltaképpen a folyamatok többségét nyugodtan illethetjük a projekt elnevezéssel. A civil szervezetek programjai tipikus projektek, amikre jellemzőek a projektmenedzsment fázisai és alapszabályai, úgy mint az ötletelés, a helyzet elemzése, a szabályok felállítása, a munkafolyamat megtervezése, a megvalósító csapat felállítása és felkészítése, a költségvetés és az ütemezés megtervezése, a folyamatkövetés, az értékelés, a megünneplés és a továbblépés megtervezése.

Részvétel: a demokrácia egyik alapja a szabad polgárok társadalmi ügyekben való részvételének szabadsága. Egy demokratikus jogállamban a polgároknak alapjoga és felelőssége a helyi és közügyekben való részvétel, az azokkal kapcsolatos valós információk megszerzése.

Siker: az önkéntes projektek döntő hányada sikeres, hiszen a szervezők és a résztvevők úgy fogtak neki, hogy sikerülnie kell (lásd még: pozitív gondolkodás). A siker egyik záloga az, hogy a csoport és az egyén céljai legalább bizonyos pontokon találkozzanak.

Tanulási célok: azok az egyéni célok, amelyeket a résztvevők a közös célokon túlmenően, saját maguk számára határoznak meg. Az értékelés során fontos ezekre is kitérni, hiszen a résztvevők meglegedettségének mértéke nem csak a projekt sikerességétől, hanem attól is függ, hogy mennyire teljesültek az egyéni tanulási célok. Ezek sikertelensége esetén érdemes megvizsgálni az okokat (lásd az egyéni céloknál).

Tervezés: a projekt megvalósításának egyik legfontosabb része. Az alapos, minden lehetséges részletre kiterjedő tervezés még nem biztosítja a teljes sikert, de nagymértékben segítheti azt.

Ütemterv: a projekt megvalósításának időterve, amit különféle táblázatokban, grafikus ábrákban érdemes megjeleníteni annak érdekében, hogy minden résztvevő számára követhetőek legyenek a feladatok, a határidők és a felelőségek.

A DIA

Demokratikus Ifjúságért Alapítvány

www.i-dia.org

A DIA-nak köszönhetően nyugodtabb lettem, boldogabb és kiegyensúlyozottabb. Megtanultam, hogy mi az igazi érték, hogy mi mozgatja az életet. Megtanultam élni, úgy élni, ahogy manapság igen kevesen tudnak.

Fazekas Bernadett, Tapolca

Az önkéntesség lehetőséget teremt arra, hogy úgy valósítsam meg az elképzeléseimet, hogy közben másoknak segítek. Teret ad az önmegvalósításhoz, ahhoz, hogy kipróbáljam magam különböző helyzetekben. Az önkéntesség megszínésíti az egyhangú hétköznapokat.

Kispál Gyöngyi, Szeged

Az önkéntes munkával megtanultam, hogy ragaszkodjak a céljaimhoz, és soha nem adjam fel.

Éva, Debrecen

Történetünk:

A Demokratikus Ifjúságért Alapítványt 1999-ben hozta létre a Youth Service International szervezet két munkatársa, Richard Harill és Roger Landrum. Richard több évig dolgozott tanárként egy magyar középiskolában, ahol azt tapasztalta, hogy a fiatalok számára nincsen szervezett lehetőség az aktív közösségi részvételre, illetve önkéntes munka végzésére. Ennek a felismerésnek köszönhetően, a DIA, az angolszász környezetben megszokott, de a hazai környezetben addig szinte ismeretlen, ám mégis fontos közösségi tanulást (service learning), mint módszert és az önkéntesség elterjesztését tekintette alapfeladatának.

Küldetésnyilatkozat:

A DIA közhasznú non-profit szervezet, melynek küldetése, hogy lehetőséget biztosítson fiatalok számára a demokratikus értékek és a hozzájuk kapcsolódó magatartásformák tapasztalatai úton történő elsajátítására. Ennek érdekében a DIA a közösségi tanulás segítségével

kívánja fejleszteni a fiatalok állampolgári készségeit Magyarországon, és a környező régióban, valamint a döntéshozók, és a fiatalokkal foglalkozó szakemberek figyelmét kívánja a témára irányítani.

A DIA eddigi eredményei számokban:

4 Önkéntes Fiatalok Napja	16 hazai/nemzetközi nyári tábor
5 Országos DIA Önkéntes Nap	31 nemzetközi partner
6 szakmai kiadvány	60 képzés
10 akkreditált tanár-továbbképzés	200 önszerveződő csoport
10 kitakarított erdős terület	500 iskolai „civil óra”
10 felépült játszótér	510 szakember képzése
10 éves működés	50 000 fiatal önkéntes
	130 000 önkéntesmunka-óra

A DIA eddigi jelentős programjai:

Közöd! 2008-2011: országos hálózati program, a Make a Connection – kapcsolódj be! Program folytatása

Make a Connection – Kapcsolódj be! 2002-2008: országos ifjúsági önkéntes hálózati program

Az élet iskolája 2006-2009: szociális és munkavállalói készségfejlesztő program általános és középiskolákban pedagógusok és diákok számára Nyugat-Magyarországon

ÖTLET 2005-2008: Munkanélküli fiatalok munkaerő-piaci re-integrációja az észak-magyarországi régióban

Egyéb programok:

Living Together / KÖZ-Beszéd 2008-2009: Disputa program kisebbségi és többségi fiatalok részvételével

What Kids Can Do 2007-2009: Ifjúsági média program

Teaching Tolerance through English 2007: Nemzetközi angol nyelvi tolerancia fejlesztő tábor pedagógusok és diákok részére

DIA Service Learning Institute 2007-től: Együttműködés külföldi felsőoktatási intézményekkel a közösségi tanulás témakörében. Eddigi partnerek: Central European University, Open Society Institute, De Paul University Stean Center for Service Learning, The Hague University

Demokratikus Ifjúságért Alapítvány
1111 Budapest, Bercsényi u. 8.

Nyomdai munkák:
Alfadat-Press Nyomdaipari Kft., Tatabánya

DIA
2009